

UNUTARNJI DŽIHAD: RAZUMIJEVANJE ISLAMISTIČKOG TERORIZMA U SAD-u I VELIKOJ BRITANIJU

Mullins, Sam (2015) *'Home-Grown' Jihad: Understanding Islamist Terrorism in the US and UK*. London: Imperial College Press, 304 str.

Sam Mullins je profesor protuterorizma u Europskom centru za sigurnosne studije George C. Marshall (George C. Marshall European Center for Security Studies). Studirao je psihologiju u Glasgowu i Liverpoolu, a doktorirao je na Sveučilištu u Wollongongu, Australija. Objavio je brojne radove o terorizmu u uglednim znanstvenim časopisima koji se bave tom problematikom. Svojim radom je pomogao u borbi protiv terorizma u SAD-u.

Mullins čitatelje uvodi u temu prikazujući kako je napad 11. rujna 2001. potaknuo dublje promišljanje terorizma, poglavito onog islamističkog, i u fokus javnosti doveo Al-Qaidu u Osamu bin Ladena. Knjiga se bavi terorizmom kao unutarnjom prijetnjom i naglašava opasnosti koje dolaze od građana koji su rođeni i socijalizirani u Europi i Americi i radikalizirani unutar zapadnog društva. Unutarnji islamistički terorizam još uvijek nije dovoljno dobro shvaćen, a autor, koristeći dostupne materijale, analizira njegovo pojavljivanje u SAD-u i Velikoj Britaniji, zemljama koje najviše participiraju u „globalnom ratu protiv terorizma“. Cilj je uočiti razlike između SAD-a i Britanije i naučiti što više o problemu kako bi njegovo rješavanje bilo učinkovitije. Mullins pažljivo secira sve momente koji utječu na unutarnji terorizam. Na početku se fokusira na to kako su se izgrađivale terorističke mreže i kako je terorizam postao prijetnja Zapadu. Nakon toga odvojeno prikazuje situaciju u SAD-u i Velikoj Britaniji i uočava sličnosti i razlike u razvoju unutarnjeg islamističkog terorizma. Potom na temelju podataka izvlači zaključke o djelovanju terorista i postavlja pi-

tanje tko postaje džihadist, i zašto, a pita se i na koji način su djelovale terorističke skupine. Budući da svaka akcija izaziva reakciju, autor pojašnjava kako se država borila s terorističkim aktima i na koji način je pokušavala suzbiti unutarnji terorizam. Knjiga je daje odličan prikaz uzroka, posljedica i konteksta unutarnjeg terorizma, te akcija koje se poduzimaju kako bi ga eliminirali.

ISLAMSKI TERORIZAM NA ZAPADU – USPON UNUTARNJE PRIJETNJE

Jedno od šokantnih saznanja nakon 11. rujna bilo je da je jedan od napadača radikaliziran u Hamburgu. Trend radikalizacije unutar zapadnih društava postoji od 1980-ih i 1990-ih te je samo pospješeo napadom 11. rujna. Korijeni radikalizacije svakako su u sovjetskoj okupaciji Afganistana, gdje se džihad doživljavao kao obrambeni rat protiv okupatora. Uz pomoć Osame bin Ladena i SAD-a organizirali su se mudžahedini kao kontrapunkt Sovjetskom Savezu. Mreža se širila svakim novim sukobom i napadom na muslimane (Čečenija, Kosovo, Kašmir, Bosna, Alžir). Svaki sukob stvarao je nove izbjeglice iz ratnih zona koji su naseljavajući se u Europi širili mrežu džihadizma. Takva politika počela se nazirati s prvim napadom na WTC 1993., koji je bio financiran s Bliskog istoka, pa se može reći da je to bio terorizam iz uvoza, iako je imao i unutarnje elemente. S druge strane, važno je naglasiti djelovanje alžirske Naoružane islamske skupine (GIA) i njihovih članova u Europi.

Al-Qaida se sredinom 1990-ih širi, stvara uporišta u svijetu i mijenja poziciju središta. Unatoč deklaraciji u kojoj potiču nasilje nad Amerikancima i saveznicima, te napadima na ambasade u Keniji i Tanzaniji, njihov odnos s SAD-om nije dokraja narušen i SAD na te napade ne odgovara očekivanim protunapadom. Jačanjem Al-Qaide primarna meta se premješta na Zapad. Organiziraju se kampovi za obuku u Afganistanu, a pojedinci se vraćaju i razmještaju po SAD-u i Europi. Ključna točka u razvoju islamističkog terorizma je 11. rujna. Nakon tog napada prijetnja se počela ozbiljno shvaćati i uskoro su ugroženi sami njeni izvori, ali ovaj događaj je imao velik propagandni potencijal. Iako su zapadne zemlje postrojile mjere i uhvatile ili ubile istaknute pripadnike terorističkih skupina, to nije zaustavilo daljnje napade. Unatoč slabljenju Al-Qaide, napadi su nastavljeni iz drugih izvora, npr. „mreža sastavljena od terorista, uglavnom Marokanaca sa španjolskom adresom, bombardirala je četiri vlaka u Madridu ubivši pritom 191 osobu“.

Dokaz o transformaciji terorizma, koji postaje decentraliziran do krajnjih granica, je napad na London 2005. godine u kojem su poginule 52 osobe, a napad su izvršile četiri osobe koje su odrasle u Velikoj Britaniji. Sjeme unutarnjeg terorizma, posađeno više od desetljeća unatrag, počelo je davati rezultate u konkretnim akcijama. Predodžbu da su napadi orkestrirani izvana narušili su sve češći napadi građana tih zemalja bez podrške izvana. Napad 11. rujna omogućio je poistovjećivanje napadača s ciljem koji postaje sve jasnije profiliran i zastupan u medijima. Također, važna osnova za radikalizaciju su napadi na Afganistan i Irak koji su predloženi kao napad na islam. U potporu ovoj tezi ide izjava bivšeg službenika CIA-e koji je uočio tri vala radikalizacije: „U prvom valu sudjelovali su uglavnom egipatski veterani iz Afganistana, drugim su dominirali Somalijci i Afrikanci sa

sjevera, a u trećem je sudjelovao velik broj Europljana koji su se priključili nakon invazije na Irak.“ Smrt Osame bin Ladena, iako je on bio važan pripadnik islamističkog pokreta, nije utjecala na zapadnjake da slijede nasilni džihad. Kraj Al-Qaide je zapravo značio proliferaciju islamističkih organizacija u cijelom islamskom svijetu, koje su tako proširile prostor utjecaja. Uspjeh usporediv s 11. rujna je građanski rat u Siriji i uspon Islamske države koja je proglasila kalifat i početkom 2015. je imala između 15.000 i 20.000 stranih boraca iz više od osamdeset zemalja. Širenju islamske ideje je pomoglo i napredno korištenje interneta i drugih oblika komunikacije, može se čak reći da je došlo do „virtualizacije džihada“. Kad se komprimiraju svi ti faktori, očito je da je unutarnji terorizam integralan dio modernog džihada i da je za suprotstavljanje ovom problemu važno znati tko su teroristi, kako i zašto su se uključili i što točno rade.

Autor nastoji otkriti što motivira pojedince na ovaj tip terorizma i odmah zaključuje da nema jednostavnog odgovora na to pitanje. Prvi cilj je shvatiti taj tip terorizma kao racionalan kako bi se kasnije uvidjela razlika između faktora. Mullins proučava šest područja djelovanja: „individualna objašnjenja, uvjeti na Zapadu, vanjska politika Zapada, utjecaj islamskog svijeta, utjecaj religije i grupna dinamika“. Prva pretpostavka da teroristi imaju neki tip mentalne bolesti pokazala se netočnom jer je terorizam uglavnom grupna aktivnost i manje od jedan posto pojedinaca pokazuje neki tip zdravstvenih problema. Neki tip mentalne bolesti puno bolje objašnjava samostalne terorističke akte. Na Zapadu je eventualno moguće govoriti o sekundarnoj traumatizaciji koja se događa tako da se pojedince senzibilizira sa žrtvama na Istoku. Pokušavajući unificirati profil uobičajenog terorista autor nije uspio kristalizirati specifične pojedinosti, iako se da naslutiti da je uglavnom riječ o mladim muškarcima koji su

doživjeli neki tip rasizma, suočavanje s porocima ili gubitak članova obitelji. Također, uočava se sklonost promjeni identitetskih obilježja te je terorist samo novi oblik identiteta. Do promjene identitetskih obilježja najčešće dovodi loša socioekonomska situacija muslimanske populacije. Deprivacija kojoj su izloženi stvara korijene za terorističko djelovanje na Zapadu. Iako neki pojedinci nisu u lošoj situaciji, oni se poistovjećuju s cijelom zajednicom. Ali postoji jedna oprečna tvrdnja koja pokazuje da krajnja deprivacija onemogućuje sudjelovanje u terorističkim mrežama i limitira sposobnosti za izvršenje terorističkih akata. Na Zapadu postoji razlika između plaća muslimana i ostatka stanovništva, te daljnje getoiziranje nakon 11. rujna, što je pridonijelo osjećaju demonizacije. Unatoč deprivaciji u zapadnjačkim društvima, krucijalni izvor motiva za radikalizaciju nalazi se u poziciji muslimana u dominantno muslimanskim društvima kao što su Sirija, Irak ili Afganistan. Kao važan motiv djelovanja ističe se i vanjska politika Zapada. Promjena mete terorista od one bliske na daleku metu imala je korijen u mišljenju da zapadne sile nemaju pošten odnos i da bez razloga napadaju muslimanske zemlje. Još 1996. Osama bin Laden je proglasio fetvu protiv zapadnog imperijalizma koji se očitovao u liberalnom intervencionizmu koji je pokušavao nametnuti, makar načelno, demokratske i liberalne ideje. Cijeli taj način vođenja vanjske politike nisu prihvatili američki i europski muslimani koji su se protivili intervencijama Zapada. Na njih je snažno utjecao islamski svijet te je novi val radikalizacije otpočeo revolucijom u Iranu 1979. Njegov utjecaj proširio se sve do Velike Britanije gdje se najbolje prikazuje na slučaju Rushdie. Sličan obrazac se ponavlja zbog uvredljivih animiranih filmova, karikatura proroka Muhameda. Koliko god terorizam u Americi i Europi bio potaknut iznutra, postoji „važna povijesna, kulturalna, politička i praktična veza s islamskim svijetom koja pomaže u oblikovanju

prijetnje s kojom se suočavamo“. Uloga religije je često pogrešno shvaćena jer se širi mišljenje da je islam nasilna religija, iako glavna učenja islama ne podupiru terorizam. Važan nalaz je da su teroristi vrlo rijetko bili praktični vjernici cijelog života. Najčešće nisu bili vjerski određeni te su se u kratkom vremenu radikalizirali i postali vrlo religiozni. Vjera, točnije njihova interpretacija vjere, dirigira njihovu pojavu i djelovanje koje oni shvaćaju kao djelovanje globalne islamske zajednice. Religija je važan dio radikalizacije jer omogućuje posvećenost, ali i legitimaciju u ubijanju nevjernika kako bi širili islam kao jedinu ispravnu religiju. Za širenje ispravne religije potrebna je određena grupna dinamika. Ovaj aspekt naglašava kako se događa unutarnji terorizam u zapadnom svijetu. Veliku ulogu imaju internetska propaganda iiskusni pojedinci koji su bolje informirani i mogu uvjeriti nesigurne pojedince u razne interpretacije. Nakon početnog koraka, daljnja radikalizacija se provodi međusobnim dokazivanjem privrženosti ideji. Događa se depersonalizacija koja „znači da će pojedinci prihvatiti grupne vrijednosti i obrasce ponašanja i početi djelovati na način na koji ne bi mogli da nisu dio grupe“. Naredni korak je džihadizacija koja se pospješuje grupnom dinamikom, propagandom i često prijelomnim događajima, te vodi do nasilnog džihada. Svi ti elementi tek u kombinaciji mogu formirati potpunu motivaciju za unutarnji islamistički terorizam na Zapadu, koji nije moguć bez utjecaja ideologije koja pokreće cijeli mehanizam.

GLOBALNI DŽIHAD I VELIKI SOTONA (SAD)

Dva važna događaja za razvoj globalnog džihada u SAD-u su dva napada na WTC, ali korijeni radikalizacije sežu dublje u prošlost. Prve naznake se javljaju 1970-ih kad je pokrenut islamski pokret za prava Afroamerikanaca. Neki od njih su išli braniti Afganistan u ratu

sa Sovjetskim Savezom i tako su sudjelovali u globalnom džihadu. To je omogućilo razvoj mreže koja je podupirala rat u Afganistanu iz koje je izrasla Al-Qaida. Boreći se protiv komunizma Zapad je stvorio Al-Qaidu i, posredno, globalni džihad. Pomogli su i razvoju niza prominentnih imena u islamističkom svijetu. Sljedeći period u razvoju unutarnjeg islamističkog terorizma počinje napadom na WTC 26. veljače 1993. Taj napad je bio uvod u bin Ladenovu objavu fetve 1996. Uskoro su napadnuta veleposlanstva u Keniji i Tanzaniji. Ovi događaji su potaknuli daljnje prikupljanje sredstava i širenje terorističke mreže. Taj rast je još od 1996. omogućio planiranje velikog terorističkog napada koji je izvršen tek pet godina kasnije. Rezultat napada 11. rujna bilo je veliko razaranje i brojne žrtve, te reakcija države koja je pokrenula globalni rat protiv terorizma. Je li ovaj napad samo povod, ostaje nerazriješeno, ali sigurno je početkom tog rata ideja unutarnjeg islamističkog terorizma u Europi i Americi postala privlačnija većem broju ljudi. Ubrzo nakon napada uslijedilo je razbijanje mreža i Al-Qaide, što je imalo negativan efekt na dvije razine. Iz Al-Qaide je nastao niz raštrkanih sestrinskih organizacija, a zbog rigorozne politike na Bliskom istoku povećao se broj sljedbenika globalnog džihada. Iako izgleda da američka politika nije postigla nikakav efekt, očigledna je tendencija smanjenja broja terorističkih napada na SAD kao rezultat strožeg zakonskog okvira, što ne znači i manji broj radikaliziranih pojedinaca.

LONDONISTAN

U Velikoj Britaniji fokus nije bio na islamističkom terorizmu, nego na bližoj prijetnji – IRA-i. Dok su islamisti bili usredotočeni na Bliski istok njihovo djelovanje se nije smatralo previše problematičnim. Prvi veći potres je bio slučaj Rushdie nakon kojeg su uslijedili brojni prosvjedi. Također, Britanija je bila

dobar izvor donacija, a Qatada je igrao vodeću ulogu u Velikoj Britaniji u prikupljanju sredstava i logističkoj potpori i mobilizaciji mudžahedina u Čečeniji. Qatada je uhvaćen tek nakon 11. rujna, kad je već puno štete napravljeno. Cijelo ovo razdoblje je obilježeno valovima radikalizacije koju su predvodile snažne ličnosti koje su promovirale globalni džihad. Nakon 11. rujna slijedi niz uhićenja koja donekle slabe mrežu terorista koja se oporavlja nakon invazije na Irak. Vrhunac tog vala je bio napad u Londonu. Velika Britanija je najčešća destinacija za radikalizaciju, a kasnije pojedinci promoviraju globalni džihad na žarištima u svijetu.

TKO POSTAJE DŽIHADIST I KAKO?

Ovo poglavlje daje statistički presjek, uočava razlike i uobičajene obrasce ponašanja terorista. Na temelju statističkih podataka autor zaključuje da je u Velikoj Britaniji veći broj radikaliziranih pojedinaca, i to za 5,6 puta. U Americi i Velikoj Britaniji ukupno živi oko pet milijuna muslimana, što je minoran dio stanovništva. Broj mobiliziranih pojedinaca iz ukupnog muslimanskog stanovništva porastao je nakon 11. rujna. Još jedan važan trenutak radikalizacije je rat u Siriji. Prije 11. rujna većina terorista u SAD-u bila je ili pod domaćim sankcijama ili se znala njihova povezanost, četvrtina nije bila objekt nikakvih sankcija, dok se nakon 11. rujna broj procesuiranih povećao, kao i postotak ubijenih. Sličan obrazac primijećen je i u Velikoj Britaniji. Autor detaljno mapira područje na kojem djeluju teroristi i uočava da je u SAD-u žarište djelovanja u Brooklynu, a u Velikoj Britaniji u Londonu, pogotovo u istočnom dijelu Londona. To se u velikoj mjeri poklapa s rasporedom muslimanske manjine. Teroristi najčešće imaju između 28 i 31 godine, što se u novije vrijeme smanjilo za nekoliko godina zbog utjecaja interneta i dostupnosti radikalnih sadržaja. Iako je uglavnom riječ o

muškarcima, nakon 11. rujna povećao se broj žena koje su uglavnom imale logističku ulogu i podupirale su akcije. Sljedeći podatak govori koliko je terorizam u tim zemljama potaknut iznutra. Samo trećina terorista, ili manje, nakon 2001. godine bili su strani državljani. Svi ostali bili su građani SAD-a i Velike Britanije ili su u njima imali stalno prebivalište. Prosječno vrijeme prebivanja u zemlji povećalo se na cijelo desetljeće. Usto se u većem postotku pojavljuju Egipćani, Saudijski i Palestinci. Većina ih ima završenu srednju školu, a neki su i izrazito visoko obrazovani, što znači da rade najrazličitije poslove na različitim položajima u hijerarhiji. Gotovo svi su muslimani rođenjem, dio njih je prešao na islam, a jedna osoba nije musliman. Uvidom u podatke o bračnom statusu otpada teza da su te osobe seksualno frustrirane i da ih obećanje o djevicama potiče na terorističke akte. Stopa prijašnjeg kriminaliteta u SAD-u nakon 11. rujna raste, a u Velikoj Britaniji opada. Taj fenomen može se objasniti strožim zakonima u SAD-u nakon napada, a u Velikoj Britaniji se dotad dobar dio terorističkih mreža raspao. Ovaj presjek govori nam tko postaje terorist, a potom se objašnjava i kako se postaje terorist. Ljudi postaju „nasilni ekstremisti nakon što su se radikalizirali“. Proces radikalizacije ima socijalnu komponentu, ali i virtualnu, i različiti su načini radikalizacije iako virtualna komponenta posljednjih godina ima velik utjecaj. Rijetko su pojedinci radikalizirani isključivo internetom ili osobnom interakcijom, gotovo uvijek je riječ o kombinaciji. Radikalizirani su različiti tipovi ljudi, koje autor svrstava u tri skupine: problematične individualce, kriminalce i džihadiste koji su u izrazitoj većini. Tek nakon 11. rujna pojavilo se nekoliko slučajeva koji spadaju u druge dvije skupine i to uglavnom u SAD-u. Autor izvlači tri zaključka o terorizmu u SAD-u i Velikoj Britaniji nakon 11. rujna: „aktivnost džihadističkog terorizma je porasla, postala je sve više unutarnja i raznolikija po kriteriju tko postaje terorist i kako“.

ŠTO SU TOČNO AMERIČKI I BRITANSKI DŽIHADISTI RADILI?

Teroristička grupa prosječno ima dva člana, ali oni često djeluju u vrlo fluidnim organizacijama. Grupe se dijele na diskretne, povezane i umrežene. Prije 11. rujna 92 posto grupa bilo je umreženo, dok je nakon 11. rujna taj broj strmoglavo pao u korist diskretnih grupa koje sada čine gotovo polovicu svih grupa, što pokazuje da se razina autonomije povećala. To je utjecalo i na vodstvo napada koje je s vremenom sve manje dirigrano izvana. Generalno je utjecaj izvana veći u Velikoj Britaniji. Unutar tih grupa karijere pojedinaca sve su kraće, tek nešto više od godinu dana. Velika Britanija ima veću bazu za promicanje propagande i nasilnog džihada jer je ona bila regrutacijska točka, a SAD se doživljavao kao meta napada. Nakon 11. rujna smanjuje se razlika, ali se tehnike mobilizacije razlikuju – u SAD-u je internetska propaganda temelj, a u Velikoj Britaniji je osobna interakcija na prvom mjestu. Unutar cijelog procesa važnu ulogu ima i prikupljanje sredstava. Prije napada na WTC puno je više ljudi prikupljalo sredstva u Velikoj Britaniji, a sada više ljudi prikuplja sredstva u SAD-u. Sredstava se prikupljaju na različite načine – kriminalnim aktivnostima, dobrovoljnim priložima i velikim donacijama. Uz sredstva, važna je i obuka terorista. Oni su prije 11. rujna puno više treninga imali u SAD-u, a manje u Velikoj Britaniji, a išli su i na obuku u inozemstvo. Domaći teroristi povezani su s nizom organizacija u cijelom arapskom svijetu, ali tek nakon 11. rujna, dotad je fokus bio na Afganistanu i Pakistanu. Okidač koji je povećao broj domaćih napada bio je 11. rujna, vjerojatno zbog toga što je postojao uzor i spoznaja da postoje šanse za izvršenje pa se zbog toga više terorista koncentriralo na unutarnje djelovanje, iako istraživanje pokazuje da se malen postotak napada može smatrati uspješnim. Postavlja se i pitanje opravdavanja i razumijevanja akcija. „U obje

zemlje primarna motivacija je bila politička i religijska u kombinaciji s altruizmom i bijesom", a rjeđe i izrazito negativan stav prema zapadnjačkoj kulturi, pokazivanje odvažnosti ili marginalizacija određenih skupina.

S ČIME SE DŽIHADISTI MORAJU NOSITI?

Svaka akcija izaziva reakciju pa je terorizam rezultirao mjerama koje ga pokušavaju spriječiti i umanjiti. Istražni postupci se sve češće provode unutar zemlje, što je logično s obzirom na to da sve veća prijetnja dolazi iz zemlje. Cilj je zaustaviti djelovanje terorista, a ne djelovati na posljedice. Malen broj slučajeva je procesuiran, pogotovo u Velikoj Britaniji, iako je nakon nekih većih napada na London podignut niz optužnica. S razvojem terorističkih mreža jača i otpor prema njima i sve je teže ostati skriven. Velika Britanija pazi da uhićenja budu strogo ciljana, dok je u SAD-u ta granica labavije postavljena. Jačanje Islamske države u Iraku i Siriji utječe na ukupan broj terorista u svijetu jer se proglašenjem kalifata legitimiraju njihova borba i ideje. Na sve utječe i razvijena propaganda koja rezultira i neborbenom potporom, najčešće prikupljanjem sredstava u Velikoj Britaniji i SAD-u te se ulažu veliki naponi kako bi se te mreže prekinule. Autor u zaključku daje nekoliko savjeta za suzbijanje unutarnjeg islamističkog terorizma u Velikoj Britaniji i SAD-u. Smatra da su problemi često religijski, ali ih se mora sagledati iz motrišta politike. Savjetuje uzurpaciju mreža terorista, rješavanje deprivacije i suradnju i stvaranje uzajamnog poštovanja unutar zajednice.

Knjiga obuhvaća period od 1980-ih do 11. rujna 2013. U tom periodu je identificirano

198 slučajeva u kojima je sudjelovalo 365 osoba u SAD-u, dok su u Velikoj Britaniji uočena 242 slučaja i 427 osoba koje su obuhvaćene istraživanjem. Iako je obuhvaćen velik broj slučajeva, Mullins naglašava da nikada nije moguće dobiti cijelu sliku jer nisu svi slučajevi javno dostupni, a u istraživanje su uključeni i neki pojedinci koji nisu osuđeni za terorizam, ali ih je moguće jasno povezati s određenim slučajevima. Autor u određenoj mjeri arbitrarno određuje što je terorizam i ističe da ova knjiga opisuje samo određeni period, a stvarna je slika dinamična. Kao potencijalna zamjerka mogao bi se izdvojiti malen uzorak, ali i autor je svjestan toga i u radu se ograđuje od poopćavanja zaključaka.

Knjiga obiluje podacima, ali je izrazito pitko pisana, iako je potrebno bazično znanje o temi kako bi se uhvatila nit događaja koje Mullins opisuje. Autor na početku daje kontekst i smješta problem u vremenski i prostorni okvir omogućujući time detaljniju analizu podataka. Naglašeno je da je ovaj prikaz samo presjek, a unutarnji islamistički terorizam je u konstantnoj promjeni. Komparacija je važan aspekt istraživanja jer pokazuje različite modele ponašanja u SAD-u i Britaniji. Mullins se potom koncentrira na podatke iz kojih izvlači obrasce pomoću kojih kreira tipove motivacije, profile država i terorista i najvažnije savjete za umanjene problema. Također ističe da knjiga govori o vrlo malom postotku muslimana pa se rezultati nipošto ne smiju generalizirati. Ovakav pristup temi je odličan jer je usmjeren na problem i otpočetak do kraja ga izvodi uz stvaranje potencijala za nova znanstvena istraživanja što je, prema mom mišljenju, najveća vrijednost ove knjige.

Daniel Gardijan